

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av 49 och 82 c § i vägtrafiklagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås att bestämmelserna om personer som reglerar trafiken flyttas från vägtrafikförordningen till vägtrafiklagen. Samtidigt kompletteras de särskilda fall då en myndighet har rätt att förordna någon att reglera trafiken vid omfattande och långvarig köbildning. Lagen får också generella kriterier för när personer kan förordnas att reglera trafiken.

Dessutom föreslås bestämmelserna om försvarsmaktens körkort bli ändrade. Vägtrafiklagen får grundläggande bestämmelser om rätt att föra försvarsmaktens motordrivna fordon och om körkortsexamen och trafiklärarexamen inom försvarsmakten. Vidare ingår det ett bemyndigande för försvarsministeriet att utfärda förordning.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft den 1 september 2009.

MOTIVERING

1 Nuläge

1.1 Lagstiftning

Personer som reglerar trafiken

I 4 § i vägtrafiklagen föreskrivs det om olika sätt att reglera trafiken och den hierarkiska ordningen mellan dem. Vägtrafikanter ska i första hand följa tecken eller anvisningar som ges av en polisman eller av någon annan som reglerar trafiken. Dessutom ska anvisningar som ges med trafikordning följas, också när det innebär avsteg från trafikreglerna. Om trafiken regleras med trafikljus, ska ljussignaler följas oberoende av anvisningar som ges med någon annan trafikordning.

Enligt 49 § 1 mom. i vägtrafiklagen regleras trafiken av polismän och i de fall som föreskrivs genom förordning, av militärpolis och av personer som vederbörande myndighet förordnat till uppgiften. I 2 mom. anges det att den som reglerar trafiken ska bära sådan klädedräkt eller inneha ett kännetecken som tydligt kan urskiljas.

I 2 § i vägtrafikförordningen anges det vem som har rätt att reglera trafiken. Trafiken regleras av polismän och under försvarsmaktens övningar på vägarna av militärpolis eller av militärpersoner som har förordnats till uppgiften. Polisen kan befullmäktiga en arbetskyddsinspektör att reglera trafiken i samband med sådan övervakning av kör- och vitlotider för motorfordonsförare som utförs i

samarbete mellan polisen och arbetarskyddsförvaltningen.

Trafiken får enligt förordningen också regleras av personer som

1) Banförvaltningscentralen har förordnat att reglera trafiken vid plankorsningar med järnväg,

2) en kommunal myndighet har förordnat att reglera trafiken på ställen där spårvägstrafiken kan medföra fara eller olägenhet för den övriga vägtrafiken,

3) den myndighet som ansvarar för regleringen av trafiken har förordnat att reglera trafiken på grund av arbeten eller undersökningar som utförs på vägen eller i dess närhet,

4) vägverket eller polisen har förordnat att reglera trafiken vid specialtransporter,

5) polisen har förordnat att tillfälligt reglera trafiken på grund av idrottstävlingar, folkfester eller utställningar eller av andra motsvarande orsaker,

6) polisen eller en brand- eller räddningsmyndighet har förordnat att reglera trafiken på grund av en brand eller av någon annan motsvarande orsak, eller som

7) polisen har förordnat att reglera trafiken på färjställen eller parkeringsområden eller i parkeringsanläggningar.

Vid reglering av trafiken ska andra än uniformerade polismän som stoppmärke använda vägmärke 311 (fordonstrafik förbjuden) i miniatyrformat.

Vidare ingår det en bestämmelse om stoppande av forskaffningsmedel och reglering av trafiken i gränsbevakningslagen (578/2005). Enligt 38 § har en gränsbevakningsman rätt att bestämma att ett fordon skall stoppas och flyttas eller flytta fordonet och reglera trafiken, om det behövs för att genomföra gränskontroll eller gränsövervakning eller för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet vid ett gränsövergångsställe eller i polisuppgifter enligt 33 §.

Försvarsmaktens körkort

Enligt 82 c § i vägtrafiklagen föreskrivs det genom förordning om rätt att föra försvarsmaktens motordrivna fordon och om villkoren för den och om förarutbildning och förarexamen inom försvarsmakten. Bestämmel-

serna ingår i förordningen om försvarsmaktens körkort (667/1993). Enligt 32 § utfärdar försvarsministeriet närmare bestämmelser om tillämpningen av förordningen. Med stöd av förordningen har försvarsministeriet utfärdat ett beslut om tillämpningen av förordningen om försvarsmaktens körkort (911/1993).

I förordningen om försvarsmaktens körkort ingår det bestämmelser om bland annat körkort och körtillstånd som krävs för att föra försvarsmaktens fordon och villkoren för att bevilja och förnya dem, körkortsklasser och ålderskrav, förarutbildning och förarexamen, hur förarundervisning ska ordnas, kraven på utbildningspersonalen och försvarsmaktens körkortsregister. Försvarsministeriets beslut om tillämpningen av förordningen om försvarsmaktens körkort har bestämmelser om bland annat klassificering av körkort och körtillstånd, anknytande förarutbildning, körtillstånd, förarexamen och kraven för trafiklärarexamen inom försvarsmakten.

1.2 Bedömning av nuläget

Personer som reglerar trafiken

Polisen har en rad olika uppgifter för att upprätthålla säkerhet och ordning i trafiken. Det är ytterst svårt att öka de personella resurserna inom polisen. Därför bör det utredas om en del nödvändiga uppgifter kan skötas av någon annan än personer med polisutbildning. Enligt vägtrafiklagen är huvudregeln att trafiken ska regleras av polismän, men andra än polismän bör kunna anlitas i större omfattning för uppgiften.

I de fall som nämns i 2 § i vägtrafikförordningen har andra än myndigheter kunnat reglera trafiken och den möjligheten bör fortfarande finnas kvar. Det bör dock alltså vara exakt avgränsat vilka myndigheter som får förordna om reglering av trafiken och i vilka situationer personer får förordnas.

Vidare har det på senare tid förekommit ett större behov av att reglera trafiken vid omfattande och långvariga trafikstockningar i gränstrafiken. I sådana fall behövs det inte tjänstemän med polisutbildning för att reglera trafiken, utan verksamheten kunde huvudsakligen handlas av personal med utbildning

för uppdraget. Också då skulle gränstrafiken regleras på samma sätt som när polisen reglerar och övervakar trafiken. Den som reglerar trafiken har rätt att stoppa trafiken och ge tecken för start, men personen har inga befogenheter att övervaka förare eller fordon.

Den gällande vägtrafiklagen kom till på 1970-talet och varken dess uppbyggnad eller författningsnivå uppfyller längre kraven i grundlagen. Bestämmelserna i 49 § har fortfarande sin ursprungliga lydelse och innehållet är snävt vad beträffar reglering av trafiken. Dessutom är bestämmelserna om överföring av uppdraget att reglera trafiken knapphändiga och frågan regleras huvudsakligen genom förordning. Följaktligen uppfyller passusen inte kraven i vare sig 124 § i grundlagen eller 80 § i grundlagen som gäller området för lag och bemyndigande att utfärda förordning.

Reglering av trafiken på det sätt som sägs ovan innebär att en offentlig förvaltningsuppgift anförtros någon annan än en myndighet. Offentliga förvaltningsuppgifter kan enligt 124 § i grundlagen anförtros andra än myndigheter endast genom lag eller med stöd av lag, om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna och det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rätts säkerheten eller andra krav på god förvaltning. Uppgifter som innebär betydande utövning av offentlig makt får dock bara ges myndigheter. Också när ett uppdrag får anförtros någon annan än en myndighet måste villkoren anges exakt i lag.

Försvarsmaktens körkort

Lagstiftningen om försvarsmaktens körkort uppfyller inte kraven i grundlagen. Bestämmelserna ingår i förordning av statsrådet med stöd av ett bemyndigande i vägtrafiklagen. Med stöd av en bemyndigandebestämmelse i förordningen har närmare bestämmelser om tillämpningen utfärdats genom beslut av försvarsministeriet.

Enligt 80 § 1 mom. i grundlagen kan ministerierna utfärda förordningar, men bara med stöd av ett bemyndigande i grundlagen eller i någon annan lag. Bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter och om frågor som enligt grundlagen i övrigt

hör till området för lag ska likaså utfärdas genom lag. I vägtrafiklagen innefattar 82 c § bara ett bemyndigande att genom förordning föreskriva om rätt att föra försvarsmaktens motordrivna fordon och om villkoren för rätten samt om förarutbildning och föreexamen inom försvarsmakten. Det sägs inte ut vem som får utfärda förordning. Enligt 80 § 1 mom. i grundlagen avses då förordning av statsrådet. Lagen har inget bemyndigande för försvarsministeriet att utfärda förordning.

2 Föreslagna ändringarna

Personer som reglerar trafiken

I 49 § i vägtrafiklagen föreslås det bestämmelser om personer som har rätt att reglera trafiken. Huvudregeln är att det är polisen som reglerar trafiken. Dessutom ska militärpolisen eller militärpersoner som förordnas till uppgiften ha rätt att reglera trafiken när försvarsmakten har övningar på vägar. Paragrafen ska dessutom hänvisa till gränsbevakningsmäns rätt enligt gränsbevakningslagen att delta i regleringen av trafiken.

Lagen får också en bestämmelse med samma innehåll som 2 § 2 mom. i den gällande vägtrafikförordningen. Den ger polisen rätt att bemyndiga en arbetarskyddsinspektör att reglera trafiken när polisen och arbetarskyddsförvaltningen tillsammans på vägarna övervakar motorfordonsförarens kör- och vilotider.

Också 2 § 3 mom. i vägtrafikförordningen förs över till vägtrafiklagen. Alla de ställen och situationer där regleringen av trafiken i dagsläget kan överföras från myndigheterna bör finnas kvar och i dessa fall ska den förordnande myndigheten vara densamma som nu.

Lagen föreslås få en ingående uppräkningslista av de fall då en myndighet får förordna någon att reglera trafiken för att garantera säker och smidig trafik. Banförvaltningscentralen ska få rätt att förordna någon att reglera trafiken i plankorsningar mellan väg och järnväg, medan en kommunal myndighet ska ha rätt att förordna någon att reglera trafiken om spårvägstrafiken kan medföra fara eller olägenhet för den övriga trafiken. Den myndighet som svarar för regleringen av trafiken ska

ha rätt att förordna någon att reglera trafiken på grund av arbeten eller undersökningar som görs på eller i närheten av vägar. I detta fall är det polisen, Vägförvaltningen eller en kommunal myndighet som är den ansvariga myndigheten. Vägförvaltningen eller polisen ska kunna förordna om reglering av trafiken vid specialtransporter. Dessutom ska polisen ha rätt att förordna någon att reglera trafiken vid idrottstävlingar, folkfester, utställningar eller av andra liknande orsaker. Vidare ska polisen kunna förordna någon att reglera trafiken vid färjelägen, på parkeringsområden eller i parkeringsanläggningar.

Bestämmelserna om reglering av trafiken ändras också i enlighet med räddningslagen (468/2003) så att räddningsmyndigheter eller räddningsledare, när de med stöd av räddningslagen förordnar någon att bistå vid räddningsverksamhet också kan förordna om reglering av trafiken. Polisen kan förordna någon att reglera trafiken vid olyckor eller av andra liknande orsaker.

Ett nytt inslag är att polisen ska kunna förordna personer att reglera trafiken på grund av omfattande och långvariga trafikstockningar. I och med att polisen också svarar för att reglera trafiken vid kortvarig trafikstockning eller andra trafikstörningar ska den kunna bestämma om utomstående bistånd behövs när trafikstockningen ökar och drar ut på tiden. Det lönar det sig inte att bygga upp en ny arbetsledningsorganisation för reglering av trafiken vid omfattande och långvariga trafikstockningar vid sidan av polisverksamheten. Med omfattande och långvarig trafikstockning avses här rusningstrafik då trafiken på vägen tidvis står stilla längre än vid vanlig rusningstrafik och exceptionellt långa bilköer hindrar normal trafik på vägen. Den typen av rusningstrafik är inte bara ett trafikproblem, utan också en allvarlig olägenhet för de som bor i området.

Lagen får också bestämmelser om vilken ställning och vilket ansvar de som reglerar trafiken har. Myndigheten får utfärda förordnanden från fall till fall eller för viss tid. Alla som reglerar trafiken måste vara myndiga, ge sitt samtycke till uppdraget och ha den sakkunskap som uppgiften kräver. Den förordnande myndigheten ska bedöma vilken typ av sakkunskap det krävs i en given situation

för att personen ska klara av uppdraget. I de mest krävande uppdragen ska personerna ha utbildning som trafikreglerare. Utbildningsbehovet ska främst bedömas utifrån de krav som trafikmiljön ställer. Den här typen av utbildning ordnas i dagsläget av polisen och Vägförvaltningen.

I de lagstadgade fallen krävs det mestadels professionell reglering av trafiken. I en del fall kan personer som reglerar trafiken verka inom ramen för frivilligarbete, till exempel vid idrottsevenemang eller folkfester. Där emot ska polisen och räddningsmyndigheterna kunna förordna någon att reglera trafiken vid olyckor eller bränder. Bara vid professionell reglering av trafiken ska det krävas utbildning för uppdraget av dem som förordnas att reglera trafiken och då tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar på dem. Skadeståndsansvaret för personer som reglerar trafiken bestäms enligt skadeståndslagen (412/1974).

Reglering av trafiken ska ordnas med hänsyn till god förvaltning och de allmänna förvaltningslagarna. Den som reglerar trafiken ska följa anvisningarna från den förordnande myndigheten. Principerna för god förvaltning ska också gälla personer som reglerar trafiken även om uppgifterna är mycket begränsade och anvisningarna till förarna i de flesta fall ska ges med hjälp av vägmärken.

Personer som reglerar trafiken ska vara klädda så att de syns. Varselklädsel med god synbarhet är en personlig skyddsutrustning och de tekniska detaljerna är reglerade i standard SFS-EN 471 angående skyddskläder med god synbarhet för yrkesmässigt bruk (Varselklädsel). Deras kläder ska alltid väljas bland CE-certifierade skyddskläder som uppfyller kraven i standarden och vara anpassade till den givna situationen.

Försvarsmaktens körkort

I vägtrafiklagen föreslås 82 c § få grundläggande bestämmelser om rätten att föra försvarsmaktens motordrivna fordon och om körkortsexamen och trafiklärarexamen. Fordonen får föras av den som har avlagt förar-examen som krävs inom försvarsmakten för respektive fordonstyp och innehar försvarsmaktens körkort. De ska också få föras av

personer med något annat körkort förutsatt att de har körtillstånd av försvarsmakten. Körkortet måste berättiga till framförande av fordon i Finland. Närmare bestämmelser om försvarsmaktens körkort och körtillstånd utfärdas genom förordning av försvarsministeriet.

Paragrafen föreslås också få ett bemyndigande för försvarsministeriet att utfärda förordning om innehållet i trafikläro- och förarutbildningen och trafikläro- och förarexamen inom försvarsmakten. Bemyndigandet gäller inte den typen av principiellt viktiga frågor som måste regleras genom förordning av statsrådet.

Den gällande förordningen om försvarsmaktens körkort har utfärdats med stöd av det bemyndigande som upphör när 82 c § i vägtrafiklagen ändras. För att försvarsministeriet ska få tillräckligt med tid på sig att förbereda och utfärda förordningen föreslås den nuvarande förordningen om försvarsmaktens körkort gälla till dess att den upphävs genom förordning av statsrådet.

3 Propositionens konsekvenser

Personer som reglerar trafiken

Det ska fortfarande vara polisen som ansvarar för att reglera trafiken. I de fall som anges i vägtrafiklagen ska en myndighet, i de flesta fall polisen, få förordna någon att reglera trafiken. Genom de förslagna ändringarna anpassas bestämmelserna om regelring av trafiken till kraven i grundlagen.

Praxis samordnas och säkerheten för dem som reglerar trafiken förbättras när det införs krav på utbildning för de mest krävande uppdragen. Redan nu har det krävts utbildning av dem som reglerar trafiken exempelvis vid specialtransporter och på vägarbetsplatser. Utbildningen medför inga betydande nya utgiftsposter för de förordnande organisationerna.

De återkommande massiva trafikstockningarna i gränstrafiken har varit en stor belastning för polisen. Följaktligen minskar polisens arbetsbörda när trafikregleringen anförtros andra än myndigheter. Det är fortfarande den lokala polisen som har det regionala ansvaret för trafiksäkerheten och den

kommer att delta i trafikregleringen allt efter behov.

De effektiva resurser som den lokala polisen och Rörliga polisen har använt för att reglera gränstrafiken har uppgått till tio årsverken och har varit fördelade på tre regleringsområden. När regleringen av gränstrafiken tas över av andra kan en betydande del av de arbetstimmar som polisen nu lägger ner på uppgiften användas till övrig polisverksamhet.

Också i fortsättningen är det polisen som startar åtgärderna för att reglera gränstrafiken. Polisen svarar för regleringen av trafiken och bedömer behovet av extra resurser tillsammans med tullen. Den kontaktar den aktör som ska komma och reglera trafiken. Dessutom är det polisen som beslutar när uppdraget ska upphöra. Polisen styr och övervakar verksamheten när trafikstockningar inom gränstrafiken regleras av någon annan än polisen.

Regleringen av gränstrafiken upphandlas enligt lagstiftningen om offentlig upphandling och det begärs anbud på uppdraget. Tjänsteorganisationerna måste ha tillräckligt stor personal eftersom trafiken kan behöva regleras med mycket kort varsel och uppdragen kan pågå dygnet runt. Det krävs fortlöpande beredskap trots att trafiken inte behöver regleras hela tiden. Den tjänsteleverantör som tillhandahåller reglering av gränstrafiken måste ha fortlöpande beredskapstjänst i regleringsområdena Vaalimaa, Nuijamaa och Imatra. Bland andra ordningsvakter, väktare på bevakningsbolag och vägtransportledare vid specialtransporter eller på vägarbetsplatser kan vara lämpliga för uppdraget.

Upphandlingen av regleringen av gränstrafiken kräver att det avsätts särskilda medel för den som upphandlar tjänsten. I kostnaderna måste också ersättning för beredskapstjänst och utryckning, timersättning för regleringen av trafiken plus kostnader för resor och utrustning räknas in. För närvarande finns inga sådana tjänster och det är därför svårt att beräkna de exakta kostnaderna. Dessutom kan utryckningarna variera stort under olika tider. Genom att lägga ut regleringen av trafiken på utomstående kan personer med polisutbildning anlitas för

andra uppgifter med större relevans för polisverksamheten.

Försvarsmaktens körkort

Genom de föreslagna ändringarna uppfyller bestämmelserna bättre kraven i grundlagen. De grundläggande bestämmelserna om rätt att föra försvarsmaktens fordon och om behörighet för detta lyfts upp på lagnivå. I övrigt koncentreras bestämmelserna till förordning av försvarsministeriet med stöd av ett bemyndigande i lagen. Den nuvarande förordningen om försvarsmaktens körkort föreslås gälla tillsvidare för att försvarsministeriet ska få tid på sig att förbereda den nya förordningen. Utan en explicit bestämmelse i lagen skulle förordningen upphävas när den nya 82 c § träder i kraft.

Bestämmelserna om försvarsmaktens körkortsregister föreslås inte bli flyttade till vägtrafiklagen. Försvarsministeriet har för avsikt att ta in bestämmelserna i en lag som reglerar andra personregister.

4 Beredningen av propositionen

Personer som reglerar trafiken

Kommunikationsministeriet, inrikesministeriet och Vägförvaltningen har under en längre tid utrett hur regleringen av trafiken ska ordnas, särskilt i gränstrafiken, och hur verksamheten ska styras. Författningsförslaget om personer som reglerar trafiken utformades först så att de nödvändiga ändringarna hade kunnat ingå i 2 § 3 mom. i vägtrafikförordningen. Justitieministeriet pekade dock på kraven i grundlagen och föreslog att den fortsatta beredningen inriktas på ändringar i vägtrafiklagen. Vidare framhöll justitieministeriet att förslaget har motiverade mål. Inrikesministeriet föreslog att ansvaret för att reglera trafikstockningarna i långtradartrafiken utvidgas och antalet aktörer utökas och att vägmyndigheten vid sidan av polisen får rätt att förordna någon att reglera trafiken. Vägförvaltningen ansåg det nödvändigt och önskvärt att man får hjälp med störningarna i gränstrafiken när polisen får rätt att förordna andra än polismän att reglera trafiken. Det är polisen som i första hand bär ansvaret och

har befogenhet att förordna om reglering av trafikstockningar.

Utkastet till proposition sändes för ny remiss till justitieministeriet, inrikesministeriet, Rörliga polisen, finansministeriet, Banförvaltningscentralen och Vägförvaltningen. Propositionen kompletterades utifrån förslagen från justitieministeriet, vilket innebär att grundlagsaspekterna och ställningstagandena från riksdagens grundlagsutskott beaktas bättre. Rörliga polisen ställde sig bakom förslaget att låta utomstående reglera trafiken vid stockningarna i långtradartrafiken. På grund av förslagen från inrikesministeriet ändrades förslaget så att gränsbevakningsmän och personer som förordnas av räddningsmyndigheterna får en tydligare roll i regleringen av trafiken. Dessutom upprepade inrikesministeriet sitt yttrande om polisväsendets uppgifter. Finansministeriet förordade förslaget att låta utomstående reglera gränstrafiken, men framhöll att kostnaderna ska tas från anslagen till polisen och att de personella resurserna måste följa det antagna produktivetsprogrammet. Vägförvaltningen påpekade vissa tekniska omständigheter som behövde ändras i bestämmelserna. Propositionen har beretts av kommunikationsministeriet som tjänsteuppdrag.

Försvarsmaktens körkort

Bestämmelserna om försvarsmaktens körkort har beretts på förslag av försvarsministeriet. Justitieministeriet och Fordonsförvaltningscentralen ombads yttra sig om förslaget. Justitieministeriet påpekade vissa ändringar som måste göras på grund av kraven i grundlagen. Bemyndigandebestämmelsen är enligt ministeriet befogad eftersom lagen måste ändras skyndsamt. Ministeriet framhåller dock att ändringen inte undanröjer behovet av en samlad översyn i relation till grundlagen. I det andra utlåtandet krävde justitieministeriet att lagen får grundläggande bestämmelser om rätt att föra försvarsmaktens motordrivna fordon. Vidare påpekade ministeriet att bemyndigandet i 82 c § att utfärda förordning inte gäller den typen av principiellt viktiga frågor som måste regleras genom förordning av statsrådet och att det därför kan avse försvarsministeriet. Ministeriet rela-

terar till grundlagsutskottets praxis att behörighet att utfärda förordning kan delegeras till ministerierna när det är fråga om tekniska bestämmelser, bestämmelser av mindre samhällelig och politisk betydelse och bestämmelser som den verkställande makten lämpligen kan utfärda. Fordonsförvaltningscentralen underströk vikten av att säkerställa att bestämmelserna om försvarsmakten och civil trafik inte motsäger varandra eftersom man kan få körkort för civil trafik med körkort från försvarsmakten.

5 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 september 2009. Den förordning om försvarsmaktens körkort ska upphävas senare.

6 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Personer som reglerar trafiken

I 124 § i grundlagen ingår det bestämmelser om överföring av offentliga förvaltningsuppgifter på andra än myndigheter. Offentliga förvaltningsuppgifter kan enligt paragrafen anförtros andra än myndigheter endast genom lag eller med stöd av lag, om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna och det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning. Uppgifter som innebär betydande utövning av offentlig makt får dock bara ges myndigheter.

Att reglera trafiken måste ses som en offentlig förvaltningsuppgift. Uppgiften innebär den typen av betydande utövning av offentlig makt som avses i grundlagen och kan därför överföras på personer utanför myndighetsapparaten (jfr till exempel GrUU 28/2001 rd, s. 6, första spalten). Då måste dock grundlagskraven beaktas och överföringen av offentliga förvaltningsuppgifter på andra än myndigheter regleras genom lag.

För att uppfylla kraven i 124 § i grundlagen har riksdagens grundlagsutskott i sin praxis i uppgifter som i likhet med reglering av trafiken de facto hänför sig till förvaltning bland annat förutsatt att de som utför uppgifterna har behörig utbildning, nödvändig sakkun-

skap säkerställs, personerna arbetar under tjänsteansvar, verksamheten övervakas offentligt på behörigt sätt och att det finns tillräckligt exakt avgränsade procedurbestämmelser för uppgifterna. De grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten och kraven på god förvaltning i sådan verksamhet kan i regel tillgodoses genom generellt sett exakt reglering och i övrigt lämpliga bestämmelser och lämpliga och behöriga personer (GrUU 10(2006 rd, s. 2). Vidare har grundlagsutskottet krävt att bestämmelser som ingriper i de grundläggande fri- och rättigheterna är exakta och noggrant avgränsade (se till exempel GrUU 8/2006, s.5, andra spalten, GrUU 9/2004 rd, s. 2, andra spalten och GrUU 1/2000 rd, s. 3, andra spalten).

Enligt den föreslagna 49 § i vägtrafiklagen ska personer som reglerar trafiken kunna förordnas för en bestämd uppgift eller för viss tid. Paragrafen ska ange vilken myndighet som rätt att förordna någon till uppgiften eller ange vilka situationer uppgiften gäller. I alla situationer måste personerna vara myndiga, ge sitt samtycke till uppgiften och ha nödvändig sakkunskap. Det handlar dock inte om en skyldighet att arbeta som måste bedömas med avseende på rätten till personlig frihet enligt 7 § 1 mom., avtalsfriheten enligt 15 § 1 mom. och näringsfriheten och rätten till arbete enligt 18 § 1 mom. i grundlagen (se till exempel GrUU 8/2006 rd, s. 5, andra spalten, GrUU 15/2007 rd, s. 4—5).

Enligt grundlagsutskottets praxis krävs det för offentliga förvaltningsuppgifter också att personerna arbetar under tjänsteansvar (se till exempel GrUU 18/2007 rd, s. 7, första spalten, GrUU 20/2006 rd, s. 2 och GrUU 33/2004 rd, s. 7, andra spalten). Utskottet har av hävd ansett att både straffrättsligt och skadeståndsrättsligt ansvar ingår i tjänsteansvar och att båda ansvarsformerna måste framgå av lagtexten. Tjänsteansvaret och utbildningskraven kommer att gälla största delen av de fall då en myndighet har rätt att förordna någon att reglera trafiken. Då handlar det om krävande trafikförhållanden och professionellt arbete som utförs mot ersättning. I en del av de fall som avses i 49 § arbetar personerna på exempelvis idrottstävlingar, folkfester eller parkeringsplatser, i många fall som företrädare för organisationer

eller på frivillig väg. I sådana fall är det inte motiverat att de arbetar under tjänsteansvar eller måste ha en viss utbildning. Passusen nämner särskilt de fall då tjänsteansvar och utbildningskrav gäller.

De föreslagna bestämmelserna strider inte mot 124 § i grundlagen.

Försvarsmaktens körkort

Förslaget måste också bedömas med avseende på normgivningsbemyndigandet i 80 §. Enligt 1 mom. ska det föreskrivas genom lag om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter. Republikens president, statsrådet och ministerierna kan utfärda förordningar med stöd av ett bemyndigande i grundlagen eller i någon annan lag. Genom lag ska det dock utfärdas bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen i övrigt hör till området för lag. Om det inte särskilt anges vem som ska utfärda en förordning, utfärdas den av statsrådet.

Grundlagsutskottet har behandlat frågan i bland annat följande utlåtanden: GrUU 7/2005 rd (upphovsrättslagen), GrUU 27/2004 rd (lagen om indrivning av fordringar), GrUU 33/2004 rd (sjukförsäkringslagen), GrUU 57/2006 rd (elsäkerhetslagen), GrUU 51/2006 rd (lagen om försvarsmakten) och GrUU 47/2006 rd (lagstiftning om Landsbygdsverkets befogenheter). I sin utlåtandep Praxis har grundlagsutskottet upprepade gånger framhållit att det genom lag ska utfärdas bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter och om frågor som enligt grundlagen i övrigt hör till området för lag. Om det handlar om begränsningar i de grundläggande fri- och rättigheterna måste de grunda sig på lag. Det är för-

knippat med ett förbud mot att delegera befogenheter att begränsa de grundläggande fri- och rättigheterna till lägre nivå än lag (GrUB 25/1994 rd, s. 6, GrUU 11/1999 rd, s. 2, andra spalten). Den som utfärdar förordning kan dock bemyndigas att utfärda närmare bestämmelser om smärre detaljer kring individens rättigheter och skyldigheter. Den bemyndigande lagen ska då uppfylla kraven på exakthet och noggrann avgränsning. Enligt förarbetena till 80 § i grundlagen bör utgångspunkten vara att statsrådets allmänna sammanträde ska utfärda förordningar om vittbärande och principiellt viktiga ärenden samt om andra sådana ärenden vilkas betydelse förutsätter det. Genom förordning av ministerier får det bara utfärdas bestämmelser om tekniska frågor och frågor av ringa samhällelig och politisk betydelse och när det är fråga om bestämmelser som den verkställande makten lämpligen kan utfärda (GrUU 7/2005 rd, GrUU 47/2006 rd och GrUU 33/2004 rd).

Enligt lagförslaget ska det genom förordning av försvarsministeriet utfärdas bestämmelser om innehållet i trafikläraryrket och förarutbildningen och trafikläraryrket och förarexamen inom försvarsmakten. Bemyndigandet i 82 c § i vägtrafiklagen är noggrant avgränsat och exakt. Bestämmelserna gäller krav av teknisk karaktär och är nödvändiga på grund av regleringens tekniska karaktär och den sakkunskap som bestämmelserna kräver. Det föreslagna normgivningsbemyndigandet strider inte mot 80 § i grundlagen.

Följaktligen kan lagförslaget behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lagförslag

Lag

om ändring av 49 och 82 c § i vägtrafiklagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i vägtrafiklagen av den 3 april 1981 (267/1981) 49 och 82 c §, av den 82 c § sådan den lyder i lag 676/1990, som följer:

49 §

Personer som reglerar trafiken

Trafiken regleras av en polisman. Medan försvarsmaktens övningar pågår på vägar, regleras trafiken av en militärpolis eller av en militärperson som har förordnats till uppgiften. Bestämmelser om en gränsbevakningsmans deltagande i reglering av trafiken finns i gränsbevakningslagen (578/2005).

Polisen kan ge en arbetarskyddsinspektör rätt att reglera trafiken på vägar, när polisen och arbetarskyddsmyndigheterna tillsammans övervakar kör- och vilotider för förare av motorfordon.

För säkerställande av trygg och smidig trafik får trafiken regleras också av dem som

1) Banförvaltningscentralen förordnar att reglera trafiken i plankorsningar mellan väg och järnväg,

2) en kommunal myndighet förordnar att reglera trafiken på ställen där spårvägstrafiken kan medföra fara eller olägenhet för annan vägtrafik,

3) den myndighet som svarar för regleringen av trafiken förordnar att reglera trafiken på grund av arbeten eller undersökningar som utförs på eller i närheten av en väg,

4) Vägförvaltningen eller polisen förordnar att reglera trafiken vid specialtransporter,

5) polisen förordnar att reglera trafiken på grund av omfattande och långvarig köbildning,

6) polisen förordnar att tillfälligt reglera trafiken på grund av idrottstävlingar, folkfes-

ter eller utställningar eller av andra motsvarande orsaker,

7) polisen förordnar att reglera trafiken vid färjelägen, på parkeringsområden eller i parkeringsanläggningar,

8) polisen förordnar att reglera trafiken på grund av olyckor eller av andra motsvarande orsaker,

9) räddningsmyndigheten eller en räddningsledare förordnar att reglera trafiken, när uppdraget hänför sig till att delta i räddningsverksamhet enligt räddningslagen (468/2003).

En myndighet kan ge ett förordnande att reglera trafiken så att det gäller ett särskilt uppdrag eller för viss tid. Den som reglerar trafiken ska vara myndig, ge sitt samtycke till uppdraget och ha den sakkunskap som uppdraget kräver.

Den som med stöd av 3 mom. 1—5 punkten förordnas att reglera trafiken ska ha sådan utbildning för reglering av trafiken som är godkänd av den förordnande myndigheten och bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar tillämpas på honom eller henne.

Den som reglerar trafiken ska använda klädsel som kan urskiljas tydligt och uppfyller kraven i standard SFS-EN 471.

Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (412/1974).

82 c §

Framförande av försvarsmaktens fordon

Försvarsmaktens motordrivna fordon får framföras av den som har avlagt den förarex-

amen som krävs för framförande av denna fordonstyp inom försvarsmakten och som innehar försvarsmaktens körkort eller av den som innehar annat körkort och dessutom innehar av försvarsmakten utfärdat körtillstånd. Bestämmelser om försvarsmaktens körkort och körtillstånd utfärdas genom förordning av försvarsministeriet.

Bestämmelser om innehållet i trafiklärar- och förarutbildningen samt om trafiklärar- och förarexamen inom försvarsmakten utfärdas genom förordning av försvarsministeriet.

Denna lag träder i kraft den 20 .
Den förordning om försvarsmaktens körkort (667/1993), jämte ändringar, som givits med stöd av den 82 c § som är i kraft vid denna lags ikraftträdande, är dock i kraft till dess särskilt föreskrivs om upphävande av förordningen.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Helsingfors den 17 april 2009

Republikens President

TARJA HALONEN

Trafikminister *Anu Vehviläinen*

*Bilaga
Parallelltext*

Lag

om ändring av 49 och 82 c § i vägtrafiklagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i vägtrafiklagen av den 3 april 1981 (267/1981) 49 § och 82 c §, sådana de lyder i
sist nämnda lag 676/1990, som följer:

Gällande lydelse

49 §

Personer som reglerar trafiken

Trafiken regleras av polisman samt i de fall, om vilka stadgas genom förordning, av militärpolis och av personer som vederbörande myndighet förordnat till uppgiften.

Föreslagen lydelse

49 §

Personer som reglerar trafiken

Trafiken regleras av en polisman. *Medan försvarsmaktens övningar pågår på vägar, regleras trafiken av en militärpolis eller av en militärperson som har förordnats till uppgiften. Bestämmelser om en gränsbevakningsmans deltagande i reglering av trafiken finns i gränsbevakningslagen (578/2005).*

Polisen kan ge en arbetarskyddsinspektör rätt att reglera trafiken på vägar, när polisen och arbetarskyddsmyndigheterna tillsammans övervakar kör- och vilotider för förare av motorfordon.

För säkerställande av trygg och smidig trafik får trafiken regleras också av dem som

1) Banförvaltningscentralen förordnar att reglera trafiken i plankorsningar mellan väg och järnväg,

2) en kommunal myndighet förordnar att reglera trafiken på ställen där spårvägstrafiken kan medföra fara eller olägenhet för annan vägtrafik,

3) den myndighet som svarar för regleringen av trafiken förordnar att reglera trafiken på grund av arbeten eller undersökningar som utförs på eller i närheten av en väg,

4) Vägförvaltningen eller polisen förordnar att reglera trafiken vid specialtransporter,

5) polisen förordnar att reglera trafiken på grund av omfattande och långvarig köbildning,

6) polisen förordnar att tillfälligt reglera trafiken på grund av idrottstävlingar, folkfester eller utställningar eller av andra motsvarande orsaker,

7) polisen förordnar att reglera trafiken vid färjelägen, på parkeringsområden eller i parkeringsanläggningar,

8) polisen förordnar att reglera trafiken på grund av olyckor eller av andra motsvarande orsaker,

9) räddningsmyndigheten eller en räddningsledare förordnar att reglera trafiken, när uppdraget hänför sig till att delta i räddningsverksamhet enligt räddningslagen (468/2003).

En myndighet kan ge ett förordnande att reglera trafiken så att det gäller ett särskilt uppdrag eller för viss tid. Den som reglerar trafiken ska vara myndig, ge sitt samtycke till uppdraget och ha den sakkunskap som uppdraget kräver.

Den som med stöd av 3 mom. 1—5 punkten förordnas att reglera trafiken ska ha sådan utbildning för reglering av trafiken som är godkänd av den förordnande myndigheten och bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar tillämpas på honom eller henne.

Den som reglerar trafiken ska använda klädsel som kan urskiljas tydligt och uppfyller kraven i standard SFS-EN 471.

Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (412/1974).

Den som reglerar trafiken skall bära sådan klädedräkt eller inneha sådant kännetecken som tydligt kan urskiljas.

82 c §

Försvarsmaktens körkort

Genom förordning stadgas om rätt att föra försvarsmaktens motordrivna fordon och om villkoren för den samt om förarutbildning och förarexamen inom försvarsmakten.

82 c §

Framförande av försvarsmaktens fordon

Försvarsmaktens motordrivna fordon får framföras av den som har avlagt den förarexamen som krävs för framförande av denna fordonstyp inom försvarsmakten och som innehar försvarsmaktens körkort eller av den som innehar annat körkort och dessutom innehar av försvarsmakten utfärdat körtillstånd. Bestämmelser om försvarsmaktens körkort och körtillstånd utfärdas genom förordning av försvarsministeriet.

Bestämmelser om innehållet i trafiklära- och förarutbildningen samt om trafiklära- och förarexamen inom försvarsmakten utfär-

das genom förordning av försvarsministeriet.

*Denna lag träder i kraft den 20 .
Den förordning om försvarsmaktens körkort (667/1993), jämte ändringar, som givits med stöd av den 82 c § som är i kraft vid denna lags ikraftträdande, är dock i kraft till dess särskilt föreskrivs om upphävande av förordningen.*

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.